

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת מִטּוֹת מִסְעִי

כו' תמוז תש"פ

הפטרה: שמעו דבר ה'

יציאת השבת ר"ת 21:12

מזכירים ראש חודש אב שיחול ביום רביעי

המולד ביום שני 13:10, 15 חלקים

גיליון 581

יציאת השבת:

20:30

ירושלים: 20:26

כניסת השבת:

19:18

ירושלים: 19:10

בְּכָל־הַיָּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

הפרשה פותחת בפסוק: "וידבר משה אל ראשי מטות לבני ישראל לאמור, זה הדבר אשר ציווה ה': איש כי ידור נדר לה'... ככל היוצא מפיו יעשה". הדיבור הוא מעלה יתירה שיש באדם מעבר לבהמה. "ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב, ז) תרגם אונקלוס: "והות באדם לרוח ממללא". לדיבור יש כוח עצום. ע"י דיבור יכול האדם לאסור את המותר לו באיסור גמור. ומטעם זה אנו אומרים בערב יום הכיפורים "כל נדרי", לומר עד כמה גדול כח הדיבור, ומתוך כך אנו מבקשים מבורא עולם שישמע לתפילתנו ויסלח לנו על כל חטאנו ופשענו.

חכמנו מספרים על אשה אשר שכנה הפקיד אצלה שני זהובים ותוך שהיא מכינה בצק נפלו הדינרים לתוכו בלי משים, וכשבא השכן לבקש את פקדונו לא מצאה האשה אותן ונשבעה בבנה שלא נהנתה מהן, ומת בנה רח"ל. ובסעודת ההבראה בצעו את הלחם הזה ומצאו את דינרי הזהב בתוכו. אמרו חכמים: ומה זו שנשבעה על אמת - כך, אלו הנשבעים לשווא ולשקר על אחת כמה וכמה.

במיוחד בימנו יש להזהיר גדולים וקטנים שלא יאמרו: אני נשבע, אני נודר... ויש נשבעים בילדיהם, בהוריהם, במזוזה ובספר תורה ועוד כהנה וכהנה ולא שמים לב לאותה חומרה. ואמרו רבותינו כי "בעוון נדרים ושבעות אשתו וילדיו של אדם מתים" ח"ו, ובוודאי חובה לאדם לגדור את פיו. עוד יש לומר, אם דואג אדם לקיים את כל דבריו אז ישנה הבטחה, שכל אשר יאמר יתקיים. וכך מוכח מלשון הכתוב, שאם: "לא יחל דברו", אין הוא עושה את דבריו חולין אלא מקיימם, אז זוהי הוא למעלה מיוחדת של: "ככל היוצא מפיו יעשה", כל דבריו שהוא מוציא מפיו מסייע הקב"ה בידו לעשותם.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

הוי מתלמידיו של אהרן - אוהב שלום ורודף שלום

בפרשת מסעי מסופר על פטירת אהרן הכהן בראשון לחודש החמישי, א' בחודש אב. אכן, פרשת מסעי נקראת תמיד בסמוך לתאריך זה. דמותו של אהרן מתוארת בהרחבה בדברי הלל הזקן שהיה בעצמו בבואה של אהרן הכהן. תכונה זו של שלום מתאימה לימים אלו שיש להרבות בהם באהבה ואחוזה.

הלל אומר, הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה: אבות א, יב

הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה - השלום הוא הכלי לברכה ולשפע וכמו שכתוב בסוף מסכת עוקצין: "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל, אלא השלום, שנאמר: ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום". הבסיס לשלום הוא לימוד התורה, כי התורה "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, יז). הלל חיבר את שניהם יחד, לימד את תורת ה' מתוך נועם וקרב את הלבבות לאהבת הבריות.

באבות דרבי נתן (פרק יג, א) מסופר כיצד פעל אהרן למען השלום: "שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה. הלך אהרן וישב לו אצל אחד מהם ואמר לו: בני, ראה חברך מהו אומר מטרף את לבו וקורע את בגדיו ואומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי, בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו והולך אהרן ויושב לו אצל האחר ואומר לו: בני, ראה חברך מהו אומר מטרף את לבו וקורע את בגדיו ואומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. וכשנפגשו זה בזה גפפו ונשקו זה לזה.

לכך נאמר ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל (במדבר כ, כט): דבר אחר מפני מה בכו ישראל את אהרן שלשים יום מפני שדן אהרן דין אמת לאמתו מניין לא אמר לאיש שסרחת ולא לאשה שסרחת לכך נאמר ויבכו אותו כל בית ישראל. אבל משה שמוכיח בדברים קשים נאמר 'ויבכו בני ישראל את משה' (דברים לד, ח). ועוד כמה אלפים היו בישראל שנקראו שמם אהרן שאלמלא אהרן לא בא זה לעולם".

גם בשלום בין בני זוג עסק אהרן, ובכך עונה האבות דרבי נתן מפני מה בכו בני ישראל את מיתת אהרן שלושים יום: "כמה אלפים היו בישראל שנקראו שמם אהרן שאלמלא אהרן לא בא זה לעולם. והיו קורין שם הילוד על שמו".

אך אהרן לא הסתפק בשלום שבין אדם לחברו ובין איש לאשתו, אלא גם עסק בשלום שבין עם ישראל לאביהם שבשמים: ובכך מפרש האבות דרבי נתן את הפסוק: "תורת אמת היתה בפהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון" (מלאכי ג, א). כשהיה אהרן מהלך בדרך פגע באדם רשע ונתן לו שלום. למחר בקש אותו האיש לעבור עבירה אמר אוי לי איך אשא עיני אחר כך ואראה את אהרן בושתי הימנו שנתן לי שלום. ונמצא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה".

לפיכך מייעץ לנו הלל להיות מתלמידיו של אהרן ולהרבות שלום בעולם. הביטוי 'מתלמידיו', מורה כי לא רק על הכהנים מוטלת המשימה הזו. יתכן וביסוד הדברים הושפע הלל מאותו מעשה המובא בתלמוד (מסכת יומא עא, ב): ככהן גדול אחד שיצא מבית המקדש, והיו כולם הולכים אחריו. כיון שראו את שמעיה ואבטליון - עזבוהו והלכו אחר שמעיה ואבטליון. לסוף באו שמעיה ואבטליון להפרד מהכהן הגדול. אמר להם: ייתון בני עממין לשלם! אמרו לו: יבואו בני עממין לשלום - שעושים מעשה דאהרן, ולא יבוא בר אהרן לשלום - שאינו עושה מעשה דאהרן.

בכך העירו כי הוא אמנם מבני בניו של אהרון שהיה אוהב שלום ורודף שלום, אך לא הלך בדרכו של זקנו, ואילו הם על אף שאינם מיוחסים לזרע אהרון הכהן (כי היו בני גרים), אעפ"כ הרי הם מתלמידיו של אהרון. השפעת אותו מעשה על הלל תלמידים, שקרוב לודאי היה עד לאותו מעשה, הביאה אותו לדייק ולומר הוי מתלמידיו של אהרון ולאו דוקא מבניו, וכן לאמץ לעצמו את דרך השלום.

אוהב את הבריות ומקרבן לתורה - עצם אהבת הבריות מקרבת אותם לתורה וכך מסופר בתלמוד (שבת לא, א) על הדרך בה קרב הלל לתורה באהבתו: "מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב - אני מאמין, ושבעל פה - איני מאמין. גייירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בנויפה. בא לפני הלל - גיירי, יומא קמא אמר ליה: א"ב ג"ד, למחר אפיך ליה. אמר ליה: והא אתמול לא אמרת לי הכי? אמר לו: לאו עלי ידי קא סמכת? דעל פה נמי סמוך עלי!

שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גייירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבניין שבידו. בא לפני הלל, גיירי. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה, ואידך - פירושה הוא, זיל גמור. שוב מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש, ושמע קול סופר שהיה אומר (שמות כח) 'ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד'. אמר: הללו למי? אמרו לו: לכהן גדול, אמר אותו נכרי בעצמו, אלך ואתגייר, בשביל שישיומי כהן גדול. בא לפני שמאי, אמר ליה: גייירני על מנת שתשימי כהן גדול. דחפו באמת הבניין שבידו.

בא לפני הלל - גיירי. אמר לו: כלום מעמידין מלך אלא מי שיודע טכסיס מלכות? לך למוד טכסיס מלכות. הלך וקרא, כיון שהגיע (במדבר א) 'והזר הקרב יומת' אמר ליה: מקרא זה על מי נאמר? אמר לו: אפילו על דוד מלך ישראל. נשא אותו גר קל וחומר בעצמו: ומה ישראל שנקראו בנים למקום, ומתוך אהבה שאהבם קרא להם (שמות ד) 'בני בכרי ישראל' - כתיב עליהם והזר הקרב יומת, גר הקל שבא במקלו ובתרמילו - על אחת כמה וכמה!

בא לפני שמאי, אמר לו: כלום ראוי אני להיות כהן גדול? והלא כתיב בתורה והזר הקרב יומת! בא לפני הלל, אמר לו: ענוותן הלל, ינוחו לך ברכות על ראשך שהקרבתי תחת כנפי השכינה. לימים נודווגו שלשתן למקום אחד, אמרו: קפדנותו של שמאי בקשה לטורדנו מן העולם, ענוותנותו של הלל קרבנו תחת כנפי השכינה".

משלושת המעשים הנ"ל אנו למדים לא רק על אהבת הבריות הגדולה שהיתה בלבו של הלל אלא גם על משנתו החינוכית והאמונית: מן המעשה הראשון אנו למדים - כי מסורת העברת התורה שבעל פה - מהדור לדור היא היסוד לכל ההלכה ואף להבנת התורה שבכתב והרי הוא דבר שבאמונה, וכמו שסמך עליו הגר בלימוד הכתוב יש לו לסמוך עליו בלימוד שבעל-פה.

מן המעשה השני אנו למדים - כי **אהבת האדם** היא היסוד לכל התורה והרבה ממצוותיה ענפים במצוות שבין אדם לחבירו. וכדברי רבי עקיבא "ואהבת לרעך כמוך" - זה כלל גדול בתורה. רש"י בתלמוד מרחיב את הדבר גם כלפי הקב"ה, אל תעבור על דברי הבורא, שהרי עליך שנוא שחברך עובר על דברך. ומן המעשה השלישי אנו למדים - שלא היחוס קובע אלא היחס של האדם כלפי התורה והמצוות וכלפי שמיא. עד כדי כך שאמרו (מסכת הוריות דף יג, א): "אם היה ממוזר (שהוא אסור לבוא בקהל) תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ - ממוזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ".

בדרכו של הלל הלכו תלמידיו אחריו ואמרו (אבות דרבי נתן ב, ט): "בית שמאי אומרים אל ישנה אדם אלא למי שהוא חכם ועניו וכן אבות ועשיר. ובית הלל אומרים לכל אדם ישנה, שהרבה פושעים היו בהם בישראל ונתקברו לתלמוד תורה ויצאו מהם צדיקים חסידים וכשרים". [ע"פ פירוש "מעשה אבות"].

הלכות תשעת הימים

א. משנכנס אב, ממעטין בשמחה. אין בונים בנייה של שמחה או לצורך מותרות. אומנם משפחה שגרה בצפיפות מותר להם לבנות על מנת להרחיב את ביתם. (שו"ע תקנא סע' ב). בכל מקרה אם התחיל בבניה קודם ראש חודש אב - אין צריך להפסיק.

ב. ימנע להתדיין עם גוי בימים אלו. "בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי, לשתמיט מיניה באב דריע מזליה" (תענית כט ב). וישתמט ממנו מראש חודש עד י' באב, ויש אומרים עד ט"ו באב.

ג. אין לסייד או לצבוע את הבית החל מראש חודש אב. אך אם יש הכרח בדבר, כגון שצריך להכנס לדירה מיד אחרי תשעה באב - יכול לסייד גם אחרי ראש חודש. (מ"ב שם ס"ק יב).

ד. משנכנס אב, ממעטין במשא ומתן, יש מחמירין בכל משא ומתן ויש שאוסרים לקנות רק בגדים של שמחה. כגון לצורך חתן וכלה וכד' - וכן נוהגים. סתם משא ומתן שאינו מוכרח - ראוי שלא יעשנו. וכשיש חשש להפסד כספי אם ידחו את הקנייה עד אחרי תשעה באב - מותר לקנות גם לצורך חתן וכלה בימים אלו.

ה. מנהג בכל ישראל לא לאכול בשר ולא לשתות יין בתשעת הימים שמראש חודש עד אחרי תשעה באב. אמנם בראש חודש עצמו מותרים בבשר ויין, וממוצאי ראש חודש - אסור. ואשכנזים נוהגים איסור גם בראש חודש (מ"ב שם ס"ק נח) ואסורים עד י' באב. ואסור אפילו בתבשיל שנתבשל בו בשר או שיש בו שומן. ואפילו בשר עוף אסור.

ו. אבקת מרק בשר פרווה - מותרת אף בתשעת הימים, כי אינה בשר ממש והוא הדין למאכלים צמחוניים דמויי בשר, במקום שמפורסם שישנם מאכלים כאלו, שאינם בשר באמת (אחרונים).

ז. חולה, יולדת או מי שצריך לאכול בשר לצורך רפואה - יאכלו בשר עוף. וישתדלו להפסיק בכך מז' אב כי אותו היום חמור שבו ביום נכנסו הגויים להיכל. ומי שצריך לכך מותר גם בו ביום.

ח. בסעודת מצווה מותר לכל הקרובים לשמחה לאכול בשר ויין. והקרובים הם אבותיו ואחיו ובניו ועוד עשרה חברים שרגילים לבוא לשמחותיו. וכל זאת מותר אפילו בערב תשעה באב קודם חצות היום, אבל לא אחר כך. מהי סעודת מצווה? מילה ופדיון הבן אפילו שלא בזמנם, וכן בסעודת בר מצווה שהנער דורש בדברי תורה וזהו זמנה וסיום מסכת. ויש נוהגים לא לאכול בשר גם באירועים אלו. והסעודה שנוהגין לעשות בלילה שלפני המילה, אינה נקראת סעודת מצווה לעניין זה.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון. שרה בת שמחה. ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עוזר בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'אן. אסנת בת זהבה. מול בת ענלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולשט. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מכלל. יצחק דרעי הי"ו. להחזרת נעדי צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו.

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרים אטיאס. אורן מועלם. אליהו מויטו. דוד גרוסברג. עמוס דמרי. רוי שלמה. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן שושנה. נעים משה. אהרן מורד. יצחק ושמחה אילוז. נסים וסוקלה שושן. נדירה שמעון. מנרה שבת. חנה יצחק. אסתר חוד. אסתר בת תורה. אליהו בת פריחה. תרצה זיסון. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמלית. יצחק ולאח אסטרנו. אליהו אדרי. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. נעמה בת מנחם. לאחיה מרד. זוהרה בת חנה. עליזה סקן. שרה אליאל. מיטל ועקב. חסיה שמשמש. עישה חן. ברכה סופר. מרים דידי. כמילה כחן. אלס מובל. אילה שחר י"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוז, רפאל פריץ, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה